

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 117

van **ADELINE BLANCQUAERT**

datum: 5 november 2020

aan **WOUTER BEKE**

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Opvolging zedendelinquenten - COSA-methodiek

COSA staat voor Cirkels voor Ondersteuning, Samenwerking en Aanspreekbaarheid en is bedoeld voor zedendelinquenten met een gemiddeld tot hoog recidiverisico die na detentie en/of behandeling vrijkomen. Er zijn twee cirkels rond de veroordeelde: de binnenste cirkel van vrijwilligers en de buitenste cirkel van professionele hulpverleners. Bij de methode wordt gebruikgemaakt van vrijwilligers die een seksuele delinquent steunen bij zijn re-integratie in de maatschappij. De vrijwilligers worden bijgestaan door een buitencirkel van professionals die bij de delinquent betrokken zijn. Een cirkelcoördinator begeleidt de vrijwilligers en is de schakel tussen de binnen- en de buitencirkel. Die aanpak is opgezet om recidive te voorkomen en bijkomende slachtoffers te vermijden.

De COSA-methodiek werd al in verschillende landen uitgerold, waaronder Canada, Engeland en Nederland. Het project werd ook in Antwerpen opgestart en is al een eerste keer geëvalueerd geweest in 2014.

De veronderstelling dat er vrijwilligers nodig zijn om zedendelinquenten na vrijlating op het rechte pad te houden, zegt genoeg. Zedendelinquenten met een hoog risico op recidive horen niet vrij rond te lopen in de samenleving. De grootste garantie op het vermijden van bijkomende slachtoffers is en blijft het opsluiten van de daders.

Over dat project graag volgende vragen.

1. Hoeveel delinquenten hebben sinds de opstart al deelgenomen aan een COSA-project?
2. Bij hoeveel van deze delinquenten was er sprake van herval tijdens het COSA-project? Indien die cijfers niet worden bijgehouden, acht de minister het dan niet nuttig om ze bij te houden?
3. Hoe worden de delinquenten geselecteerd om ervoor in aanmerking te komen en deel te nemen?
4. Is er al een kosten-batenanalyse opgemaakt van het project?
5. Hoeveel vrijwilligers werken mee aan het project? Aan welke kwalificaties horen de vrijwilligers te voldoen? Hoe worden zij geselecteerd?
6. In welk budget wordt er voor dit project voorzien?
7. Hoe ziet de minister de toekomst van het project? Welke initiatieven neemt de minister?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Zuhair Demir (188), Wouter Beke (117)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 117 van 5 november 2020

van **ADELINE BLANCQUAERT**

Dat bepaalde delinquenten langer in de gevangenis zouden moeten blijven, is een vraag voor het federale niveau, waar wij geen bevoegdheid over hebben. In realiteit is het zo dat 99% van de gedetineerden ooit vrij komen, ook zedendelinquenten. Dan is de vraag: gaan we uit van een non-bestaande fictie waarbij we niks doen omdat we vinden dat ze in de gevangenis moeten blijven, of gaan we zoveel mogelijk met hen aan de slag om recidive te vermijden. Wij opteren voor dat laatste. Dat kan op meerdere vlakken. Dit is er één van, want wetenschappelijke studies hebben aangetoond dat een goed sociaal netwerk en ondersteuning bijdragen tot recidivevermindering. Evidence-based werken noemen ze dat.

Antwoord minister Beke op vragen 1-6:

1. Het project loopt sinds 2011 zowel in Antwerpen als in Brussel. Er is momenteel geen standaard registratiesysteem voor beide projecten. Dat maakt dat hun manier van rapporteren verschillend is.

COSA Antwerpen beschikt over gegevens vanaf 2015. De afgelopen vijf jaar werden 18 zedendelinquenten via een COSA-traject binnen CAW Antwerpen begeleid. Dit cijfer vraagt enige nuancering.

Zo moet er rekening gehouden worden met de tewerkstellingsbreuk:

- In 2015 en 2016 beschikte COSA Antwerpen over 0,2 VTE.
- In 2017 en 2018 beschikte COSA Antwerpen over 1 VTE, maar had het ook de bijkomende taak om de uitrol over Vlaanderen uit te breiden.
- In 2019 beschikte COSA over 0,8 VTE.
- In 2020 werd er vanuit de overheid geen projectsubsidie meer voorzien. CAW Antwerpen ging dus verder met COSA binnen de reguliere enveloppe.e.

COSA Brussel kende tijdens de projectsubsidie een tewerkstellingspercentage van 0,2 VTE. COSA Brussel maakt een onderscheid tussen drie soorten cirkels:

- Cirkels met 'echte' vrijwilligers;
- Cirkels met door I.T.E.R. geselecteerde vrijwilligers uit het eigen netwerk van de cliënt;
- Cirkels met vrijwilligers uit een bestaand netwerk (vaak een kerkgemeenschap).

Sinds de opstart heeft COSA Brussel zeven cirkels volledig afgewerkt. Vijf cirkels met vrijwilligers, één cirkel met eigen netwerkvrijwilligers en één cirkel vanuit een kerkgemeenschap. Daarnaast zijn er momenteel vijf cirkels lopende. Eén cirkel met vrijwilligers, drie cirkels met netwerkvrijwilligers en één cirkel vanuit een kerkgemeenschap. Tot slot zijn er drie cirkels in opstart/onderzoeksfase en hebben twee kerkgemeenschappen interesse om met een cirkel van start te gaan.

Naast deze trajecten zijn er in het verleden ook nog een aantal trajecten opgestart en – om diverse redenen – in de startfase opnieuw stopgezet (verhuis, breuk met kerkgemeenschap,...). Deze cliënten worden verder door I.T.E.R. opgevolgd.

2. Wat betreft COSA Antwerpen is er de afgelopen vijf jaar één van de 18 zedendelinquenten hervallen.
Van de cliënten die door COSA Brussel opgevangen zijn, is nog niemand hervallen.
3. COSA is een vrijwillig traject voor zedendelinquenten met een matig tot hoog risico op herval. Na een tweetal kennismakingsgesprekken volgt een intakegesprek en een risicotaxatie (Static en Stable). Het resultaat van de testen en de gesprekken bepalen of iemand al dan niet kan deelnemen. Cliënten zijn vaak sociaal geïsoleerd en beschikken over weinig sociale en communicatieve vaardigheden. De focus ligt op de ondersteuningsnood zowel op vlak van resocialisatie als recidivebeperking.

Verder moet er een parallel lopende psychotherapie zijn (de buitencirkel). In het geval van COSA Brussel wordt de therapie opgenomen door I.T.E.R.

Exclusiecriteria voor COSA zijn psychopathie of een acute psychiatrische problematiek (bv. psychose, verslaving,...).

4. Er is voorlopig nog geen kosten-batenanalyse voor COSA Vlaanderen voorhanden. In het buitenland werd wel reeds onderzoek naar effectiviteit gevoerd.
In de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk beschikt men ook over financiële kosten-baten analyses. Een recent artikel in het tijdschrift Panopticon (Uzieblo, K., Merckx, L. en Vertommen, T. (2019) Welke lessen kan België trekken na een kwarteeuw Circles of Support and Accountability (CoSA)? zegt hierover het volgende: "Over het algemeen wijzen deze analyses aan dat zedendelinquenten aan het project laten deelnemen, een investering waard is. Wanneer men de kosten geassocieerd met een nieuwe arrestatie of opsluiting vergelijkt met de investering in CoSA, dan kunnen de winstmarges oplopen van 4 (Elliott & Beech, 2013) tot zelfs 82% (Duwe, 2013), wat een grotere winstmarge zou zijn in vergelijking tot andere preventieve interventies als het elektronisch toezicht en reguliere therapie (Marsh, Chalfin & Roman, 2008). Wanneer men bovendien de niet-juridische kosten meerekent (o.a. de psychosociale gevolgen voor slachtoffers), kan de winstmarge zelfs tot 114% oplopen (Elliott & Beech, 2013)."
5. COSA Antwerpen telt momenteel twaalf actieve vrijwilligers en vijf vrijwilligers in opleiding.
COSA Brussel werkt met vier tot vijf vrijwilligers per cirkel. Gezien zij vaak ook binnen het eigen netwerk van de cliënt of binnen de kerkgemeenschap aan de slag gaan, is het moeilijk om hier van een pool van vrijwilligers te spreken.

Van de vrijwilligers wordt geen specifieke vooropleiding gevraagd. Wanneer een vrijwilliger zich kandidaat stelt, doorloopt hij/zij een intakeprocedure bestaande uit een kennismakingsgesprek, een intake gesprek en een tweedaagse basisopleiding. Daarbij wordt onder meer gepolst naar motivatie, sociale vaardigheden, stevigheid en eigen netwerk. Belangrijke voorwaarden zijn verder dat de vrijwilligers (1) de basisprincipes ("geen nieuwe slachtoffers" en "uitsluiting loopt altijd fout") doorleefd onderschrijven, (2) over de nodige maturiteit beschikken en (3) ruimdenkend genoeg zijn om via deze manier van werken aan de slag te gaan. Vrijwilligers kunnen uitgesloten worden als één van de voorwaarden niet voldaan is of als blijkt dat bijvoorbeeld de motivatie niet goed zit.

Doorheen het COSA-traject krijgen de vrijwilligers bijkomende vormingsmomenten aangeboden en kunnen ze een beroep doen op individuele coachinggesprekken ter ondersteuning.

6. Er worden momenteel geen projectmiddelen voor COSA Antwerpen of COSA Brussel voorzien vanuit minister Beke. Het laatste subsidiebesluit dateert van 10/12/2018. Toen werd vanuit het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin – voor de periode van 01/01/2019 tot en met 31/12/2019 – een subsidie van 56.000 euro

toegekend aan CAW Antwerpen en een subsidie van 14.000 euro aan CGG Ahasverus (I.T.E.R.). Tijdens de afgelopen projectperiodes is telkens aan CAW Antwerpen en Brussel gevraagd om de COSA-methodiek een plaats te geven binnen hun reguliere werking, dit was van bij de start van de projecten ook de bedoeling.

Antwoord minister Demir:

7. Omwille van de effectiviteit van deze methodiek heb ik COSA opgenomen in het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld 2020-2024. Ik wil gaan kijken hoe we deze methodiek nog beter kunnen gaan inzetten, naast andere begeleiding en opvolging van zedendelinquenten, en hoe we hiermee in heel Vlaanderen aan de slag kunnen gaan. Ik start hiervoor dit jaar nog de gesprekken op.